

Arbetsmarknadsdepartementet

Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4)

Bakgrund

Svenska ILO-kommittén har genom remiss den 22 februari 2019 (Ku2018/02102/DISK) ombetts att yttra sig över promemorian *Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige* (Ds 2019:4).

I promemorian lämnas förslag på inrättande av en nationell institution för mänskliga rättigheter med utgångspunkt i de så kallade Parisprinciperna¹. Promemorian föreslår att institutionen ska inrättas som en ny myndighet under regeringen med uppdraget att främja säkerställandet av mänskliga rättigheter i Sverige. Institutionen ska följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och genomförs i Sverige. Dess uppdrag ska inte vara begränsat till enbart vissa rättigheter eller till vissa särskilt utsatta grupper utan ska omfatta alla för staten folkrättsligt bindande förpliktelser på de mänskliga rättigheternas område. Promemorian föreslår även att institutionen ska utgöra en nationell mekanism att övervaka genomförandet av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD²). Den lag som ska innehålla bestämmelserna om institutionen, samt de författningsändringar som föreslås i övrigt, föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

¹ Parisprinciperna formulerades vid ett internationellt möte i Paris 1991 om MR-institutioner. FN:s generalförsamling uppmanade i en resolution 1993 medlemsstaterna att inrätta MR-institutioner i enlighet med principerna. Principerna har därefter bekräftats i olika sammanhang inom FN, Europarådet och EU. Enligt principerna ska en MR-institution främja och skydda mänskliga rättigheter och uppdraget ska vara tydligt formulerat i grundlag eller annan lag, där även institutionens sammansättning och befogenheter ska specificeras. Parisprinciperna innehåller minimikrav på en MR-institution och anger vilka uppgifter en sådan ska ha.

² Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

Förslagets förhållande till ILO-konventioner

Promemorian innehåller en analys av förslagen i förhållande till Sveriges internationella åtaganden och internationella konventioner om mänskliga rättigheter. I promemorian föreslås att inte definiera begreppet mänskliga rättigheter i den lag som ska reglera institutionen. Institutionens arbete ska utgå från en bred generell definition som tar sikte på enskildas rättigheter gentemot det allmänna. Promemorian anger inte vilka ratificerade internationella konventioner som ska vara utgångspunkt för institutionens arbete, utan hänvisar till de för Sverige rättsligt bindande förpliktelserna på de mänskliga rättigheternas område. Institutionen ska även kunna beakta icke rättsligt bindande material i sitt arbete. ILO nämns i promemorian som ett relevant internationellt organ för institutionen i dess arbete.

ILO-kommittén kan konstatera att även om promemorian inte uttryckligen nämner relevanta ratificerade ILO-konventioner och rekommendationer kommer institutionens arbete sannolikt att beröra ratificerade ILO-konventioner.

ILO-kommittén vill i sammanhanget lyfta fram att enligt ILO:s stadga är ILO en trepartiskt sammansatt organisation med företrädare för regeringar, arbetsgivare och arbetstagare och därmed har en annan beslutsprocess och ett annat övervaknings- och rapporteringssystem jämfört med andra FN-organ. Kommittén noterar att det i promemorian inte finns någon analys av institutionens roll i förhållande till ILO:s trepartiska struktur.

Svenska ILO-kommitténs slutsats

ILO-kommittén gör bedömningen att förslagen sannolikt inte står i strid med Sveriges åtaganden enligt någon ILO-konvention ratificerad av Sverige.

ILO-kommittén anser dock att det finns anledning att i det fortsatta arbetet med förslaget närmare analysera och beakta institutionens funktion i förhållande till ILO:s trepartiska övervaknings- och rapporteringssystem.

I beslutet i detta ärende har deltagit undertecknad ordförande Per Ewaldsson, ledamöterna Catharina Nordlander, Niklas Beckman, Anna Svanestrand, Ellen Nygren och Elise-Marie Donovan, samt ersättarna John Losenborg, Ola Brinnen och Anna Gustafsson.

Närvarande har även varit från sekretariatet Linnéa Blommé, Annette Elfborg, Hanna Svensson och adjungerade Alice Börjesson, ersättarna Thomas Janson och Sophie Silverryd, experterna Atosa Anvarizadeh, Mira Hjelm Östh och Elisabet Montgomery, samt Daniel Carlstedt.

Ärendet har handlagts av undertecknad adjungerad sekreterare.

För Svenska ILO-kommittén

Per Ewaldsson
Ordförande

Alice Börjesson
Adjungerad sekreterare